

τα πιο απλά, καθημερινά πράγματα. Ουσιαστικά, τους αφήνουν να κάνουν κουμάντο στη ζωή τους...»

«Ποπό, κι εσύ δεν κάνεις τίποτε γι' αυτό;»

«Τι μπορώ να κάνω;» απάντησε η βελανιδιά απογοητευμένη. «Το μόνο που μου απομένει είναι να αμυνθώ. Πρόσεξες αυτό τον πυκνό θάμνο που βρίσκεται γύρω μας;»

«Αν τον πρόσεξα, λέει! Αφού καταγδάρθηκα για να τον περάσω!»

«Συγγνώμη, αλλά είναι ένα αναγκαίο κακό. Ο θάμνος αυτός είναι το τείχος που με προστατεύει. Είμαστε χρόνια γείτονες και φίλοι. Είναι επίτηδες τόσο πυκνός· κυριολεκτικά αδιαπέραστος. Χάρη σ' αυτόν, όλο το πανηγύρι μένει απ' έξω, κι έτσι γλιτώνω την περισσότερη φασαρία. Αφήνουμε σκόπιμα ένα πολύ μικρό πέρασμα, ώστε να έρχονται μέσα μόνο όσοι πραγματικά το θέλουν. Επιβάλλουμε με τον τρόπο αυτό το δικό μας τελετουργικό. Για να περάσεις, πρέπει να αφήσεις πίσω σου όσα κουβαλάς: σακίδια γεμάτα πράγματα, τσάντες με εμπορεύματα, σκήπτρα, μπαστούνια ή ό,τι άλλο. Κι αν φοράς πολλά και εντυπωσιακά ρούχα, πρέπει να τα βγάλεις, για να μη σκιστούν και λερωθούν. Έρχεσαι, λοιπόν, όπως στ' αλήθεια είσαι, απαλλαγμένος από οτιδήποτε περιττό· και έχεις ήδη προσκυνήσει το χώμα που πατάς. Ξέρεις ότι με τον τρόπο αυτόν έχουμε καταφέρει να κρατήσουμε απ' έξω τους περισσότερους; Και, το κυριότερο, σχεδόν κανέναν από τους σοφούς με τα

ψηλά καπέλα δεν τολμά να ξεντυθεί και να συρθεί στο χώμα, για να έρθει κοντά μου. Προσποιούνται όλοι ότι είναι πολύ απασχολημένοι με τη διαφώτιση και τη σωτηρία των υπολοίπων. Ας είναι... Έστω κι έτσι, μένουν απ' έξω...»

«Φοβερό κόλπο! Τελικά, είσαι πολύ πονηρή...» είπε κουνώντας το δάχτυλο η Μαρία, σαν να τη μάλωνε στα ψέματα.

«Είδες; Δεν ξέρω τι είχες στο μυαλό σου πριν με συναντήσεις. Ελπίζω να μη σε απογοήτευσα» απάντησε γελώντας η βελανιδιά.

«Κάθε άλλο. Άλλωστε, δεν ήξερα τι να περιμένω. Ο πλάτανος μου είπε ελάχιστα...»

«Α, ναι! Μου τον είχες αναφέρει και πριν. Ο καλός μου ο πλάτανος... Είναι εξαιρετικό φιντάνι, από τα καλύτερα. Αυτός σε έστειλε λοιπόν...»

«Ναι, είχαμε μια διαφωνία και μου είπε ότι εσύ μπορείς σίγουρα να μου απαντήσεις».

«Για πες... περί τίνος πρόκειται;» ρώτησε η βελανιδιά με φανερή ανυπομονησία. Δεν έβλεπε την ώρα να ξεκινήσει καινούρια συζήτηση.

«Να... εγώ του έλεγα πως το οξυγόνο στην ατμόσφαιρα είναι πολύτιμο για τη ζωή και το διοξείδιο του άνθρακα δηλητήριο, κι αυτός επέμενε για το αντίθετο. Εγώ είμαι σίγουρη ότι δεν κάνω λάθος. Μας το έχουν μάθει αυτό στο σχολείο. Αλλά κι ο πλάτανος ήταν απόλυτα σίγουρος πως

έχει δίκιο. Ποια είναι η αλήθεια, τελικά; Τι από τα δύο ισχύει;»

«Καλό μου παιδί, αυτό που με ρωτάς είναι πολύ απλό!» απάντησε το δέντρο με απογοήτευση. Ήταν φανερό ότι περίμενε κάποια πολύ μεγαλύτερη πρόκληση. «Απλούστατα, ισχύουν και τα δύο».

«Μα πώς είναι δυνατόν; Αφού το ένα είναι το αντίθετο από το άλλο. Δε γίνεται να ισχύουν ταυτόχρονα!»

«Έχετε έναν περίεργο τρόπο να σκέφτεστε εσείς οι άνθρωποι. Σας αρέσει να χαρακτηρίζετε μια κι έξω τα πράγματα. Να βάζετε αδιαπραγμάτευτες ετικέτες στα πάντα. Αυτό είναι ωφέλιμο, το άλλο δηλητήριο, εκείνο καλό, το άλλο κακό... Δεν είναι καθόλου έτσι όμως! Ο κόσμος βρίσκεται σε διαρκή κίνηση, όλα αλλάζουν συνεχώς. Στον πραγματικό κόσμο, λοιπόν, το άσπρο δεν είναι πάντα άσπρο και το μαύρο δεν είναι πάντα μαύρο».

«Τώρα μπερδεύτηκα εντελώς!» αναφώνησε πελαγωμένη η Μαρία.

«Συγγνώμη, έχεις δίκιο. Θα προσπαθήσω να το πω πιο απλά. Φαντάσου τη φύση σαν έναν μεγάλο κύκλο, μια αλυσίδα...»

«Δεν είναι πιο σωστό να πούμε σαν μια μεγάλη πυραμίδα;»

«Όχι, όχι! Θα μπερδευτούμε πολύ έτσι. Η πυραμίδα έχει βάση και κορυφή, έχει αρχή και τέλος, έχει ανώτερα

και κατώτερα στρώματα, αλλά τίποτα απ' αυτά δεν υπάρχει στη φύση. Όπως σου είπα και πριν, η φύση είναι ένας κύκλος ή μια μεγάλη σφαίρα, αν θέλεις να είμαστε πιο ακριβείς. Στη σφαίρα δεν υπάρχει αρχή και τέλος, δεν υπάρχει πάνω και κάτω, κανένα σημείο δεν είναι πιο σημαντικό από τα υπόλοιπα. Και βέβαια το πάνω και το κάτω, το αριστερά και το δεξιά δεν είναι δεδομένα. Εξαρτάται από πού τα βλέπεις κάθε φορά. Όταν στέκεσαι σε ένα σημείο, ονομάζεις το εντελώς αντίθετο κάτω. Μόλις όμως πας εκεί, εκείνο μετατρέπεται τώρα σε πάνω και αυτό που προηγουμένως έλεγες πάνω τώρα γίνεται κάτω και πάει λέγοντας. Αν το δεις έτσι, η απορία σου λύνεται αυτόματα».

«Μα πώς λύνεται αυτόματα; Εγώ δεν αισθάνομαι ότι έχω πάρει κάποια απάντηση...»

«Σκέψου λίγο. Θα ήταν δυνατό να υπάρχει αρμονία, αν κάποια πράγματα ήταν πάντοτε ωφέλιμα και άλλα πάντοτε δηλητήρια;»

«Γιατί όχι; Αν τα καλά με τα κακά είναι ίσα μεταξύ τους και τοποθετημένα έτσι, που το καθένα να εξουδετερώνει το άλλο, υπάρχει ισορροπία...»

«Ωραία το σκέφτηκες!» είπε χαμογελώντας η βελανιδιά. «Αλλά μόνο υπό την προϋπόθεση ότι όλα μένουν παντοτινά στην αρχική τους θέση. Με την παραμικρή κίνηση, όμως, η ισορροπία πάει περίπατο και το σύστημα καταρ-

ρέει. Το ξέρεις, ωστόσο, ότι στη φύση δεν υπάρχει ακινησία. Η αρμονία της προκύπτει από τη διαρκή κίνηση. Και η κίνηση αυτή, αν το σκεφτείς, είναι μια διαρκής εναλλαγή ρόλων».

«Δηλαδή... αυτό που τώρα είναι ωφέλιμο μπορεί σε λίγο να γίνει δηλητήριο και το αντίστροφο;» ρώτησε με αμφιβολία η Μαρία, ενώ προσπαθούσε κουνώντας τα χέρια της δεξιά κι αριστερά να δώσει σχήμα σ' αυτήν τη διαρκή εναλλαγή.

«Φυσικά! Κι όχι μόνο αυτό. Μπορεί αυτό που για μένα είναι ωφέλιμο την ίδια στιγμή για σένα να είναι δηλητήριο. Την ίδια ακριβώς στιγμή. Αρκεί να αλλάξει η οπτική γωνία, για να έρθουν τα πάνω κάτω. Πολλές φορές αρκεί μόνο αυτό» είπε ικανοποιημένη η βελανιδιά.

«Δεν το είχα σκεφτεί ποτέ έτσι. Μου φαίνεται αδιανόητο!» Η Μαρία έσκυψε το κεφάλι και προσπαθούσε να σκεφτεί. Μέσα της πάλευε η λογική όσων άκουγε, με τις αντιρρήσεις που της επέβαλλε ο τρόπος που σκεφτόταν μέχρι σήμερα.

«Λογικό είναι...» ακούστηκε σίγουρη η φωνή του δέντρου. «Εσείς οι άνθρωποι επιμένετε να βλέπετε τον κόσμο μόνο από τη σκοπιά σας. Κι έχετε τόση αυτοπεποίθηση, που είστε σίγουροι ότι τα πράγματα δεν μπορεί παρά να είναι όπως ακριβώς τα φαντάζεστε: μονοδιάστατα και συγκεκριμένα. Και μόνο που μπορείς και μ' ακούς,

όμως, είναι ένα καλό δείγμα ότι εσύ έχεις τη διάθεση να σκεφτείς διαφορετικά· ότι θα μπορέσεις να καταλάβεις. Θα προσπαθήσω λοιπόν να σου εξηγήσω πώς έχει το όλο πράγμα, όσο πιο απλά μπορώ...»